

Sygn. akt *XXVIII C 2991/21*

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia **26 października 2023 roku**

Sąd Okręgowy w Warszawie XXVIII Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: sędzia del. Michał Maj

Protokolant: Julia Kraszewska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu **26 października 2023 roku** w Warszawie

sprawy z powództwa **J. B. (1) i J. B. (2)**

przeciwko (...) **S.A. z siedzibą w W.**

o ustalenie i zapłatę, ewentualnie o ustalenie

- zasądza od pozwanego na rzecz powódki **J. B. (1)** kwotę **44.722,71 CHF (czterdzieści cztery tysiące siedemset dwadzieścia dwa franki szwajcarskie 71/100)** z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia **21 września 2023 roku** do dnia zapłaty,
- zasądza od pozwanego na rzecz powoda **J. B. (2)** kwotę **44.722,71 CHF (czterdzieści cztery tysiące siedemset dwadzieścia dwa franki szwajcarskie 71/100)** z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia **21 września 2023 roku** do dnia zapłaty,
- oddala powództwo w pozostałej części,
- zasądza tytułem zwrotu kosztów procesu od pozwanego na rzecz powódki **J. B. (1)** kwotę **490,87 zł (czteryście dziewięćdziesiąt złotych 87/100)** z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się niniejszego orzeczenia do dnia zapłaty,
- zasądza tytułem zwrotu kosztów procesu od pozwanego na rzecz powoda **J. B. (2)** kwotę **490,87 zł (czteryście dziewięćdziesiąt złotych 87/100)** z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się niniejszego orzeczenia do dnia zapłaty.

Sygn. akt *XXVIII C 2991/21*

UZASADNIENIE

Strona powodowa (dalej także jako: kredytobiorca, konsument) w ostatecznie sformułowanym żądaniu (k. 292-293) wniosła o:

- ustalenie nieistnienia stosunku prawnego wynikającego zobowiązującego powodów do zapłaty na rzecz pozwanego wynagrodzenia za korzystanie z kapitału,
- zasądzenie od pozwanego kwoty 89.445,43 CHF z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 5.01.2021 r. do dnia zapłaty.

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 28.12.2004 r. powodowie złożyli wniosek o udzielenie im przez pozwanego banku kredytu w kwocie 54.000 zł na zakup działki budowlanej. We wniosku wskazano, że powodowie są małżonkami, nie prowadzą działalności gospodarczej, posiadają wykształcenie wyższe, powód jest audytorem/menadżerem w (...) sp. z o.o., a powódka jest psycholożką szkolną. Wniosek został zaakceptowany przez bank pozytywną decyzją kredytową.

Dowód: wniosek – k. 173-175, decyzja – k. 183-184.

W dniu 7.02.2005 r. została zawarta umowa kredytu nr (...), na podstawie której pozwany udzielił stronie powodowej kredytu w kwocie 54.000 zł na okres 120 miesięcy w celu sfinansowania zakupu działki nr (...) w G. przy ul. (...). Kredyt był oprocentowany według zmiennej stopy procentowej (§ 11 ust. 1), oprocentowanie kredytu w stosunku rocznym wynosiło początkowo 7,95% (§ 1 ust. 6), a zmiana wysokości oprocentowania kredytu mogła nastąpić w przypadku zmiany co najmniej jednego z następujących parametrów finansowych rynku pieniężnego i kapitałowego: 1) oprocentowania lokat międzybankowych (stawek WIBOD/WIBOR), 2) rentowności bonów skarbowych, obligacji Skarbu państwa, 3) stopy oprocentowania kredytu lombardowego NBP, 4) stopy oprocentowania kredytu redyskontowego NBP, 5) stopy rezerwy obowiązkowej ustalonej przez Prezesa GUS, 6) wskaźnika inflacji ogłaszanego przez Prezesa GUS (§ 11 ust. 2).

Dowód: umowa – k. 76-80.

W dniu powodowie złożyli wniosek o udzielenie im przez pozwanego banku kredytu w kwocie 297.000 zł, w walucie CHF, na budowę domu jednorodzinnego. Wniosek został zaakceptowany przez bank pozytywną decyzją kredytową.

Dowód: wniosek – k. 167-172, decyzja – k. 185-186.

W dniu 11.07.2006 r. strony zawarły aneks do umowy kredytu, którym kwota kredytu została podwyższona do 351.000 zł, a kredyt został przewalutowany na kredyt waloryzowany kursem CJF. Przewalutowanie odbyło się po kursie kupna waluty CHF wg tabeli kursowej banku z dnia i godziny przewalutowania kredytu (§ 2 ust. 4 aneksu). Załącznik do aneksu stanowiła umowa o następującej treści.

Kwota kredytu wynosiła 351.000 zł (§ 1 ust. 2). Kredyt był przeznaczony na sfinansowanie zakupu działki nr (...) w G. przy ul. (...) i sfinansowanie budowy budynku mieszkalnego jednorodzinnego na tej działce (§ 1 ust. 1A). Okres kredytowania wynosił 360 miesięcy (§ 1 ust. 4). Kredyt był waloryzowany walutą CHF (§ 1 ust. 3). Kwota kredytu wyrażona w walucie CHF została określona na podstawie kursu kupna waluty w CHF z tabeli kursowej banku z dnia i godziny uruchomienia kredytu (§ 7 ust. 1 zdanie drugie), a raty kapitałowo-odsetkowe miały być spłacane w złotych po uprzednim ich przeliczeniu wg kursu sprzedaży z tabeli kursowej banku obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50 (§ 11 ust. 4). Umowa zawierała oświadczenie, że kredytobiorca został dokładnie zapoznany z warunkami udzielania kredytu złotowego waloryzowanego kursem waluty obcej, w tym w zakresie zasad dotyczących spłaty kredytu i w pełni je akceptuje oraz jest świadomy, że z kredytem waloryzowanym związane jest ryzyko kursowe, a jego konsekwencje wynikające z niekorzystnych wahań kursu złotego wobec walut obcych mogą mieć wpływ na wzrost kosztów obsługi kredytu (§ 29 ust. 1).

Kredyt był oprocentowany według zmiennej stopy procentowej (§ 10 ust. 1), oprocentowanie kredytu w stosunku rocznym wynosiło początkowo 2,45% (§ 1 ust. 8), a zmiana wysokości oprocentowania kredytu mogła nastąpić w przypadku zmiany stopy referencyjnej określonej dla danej waluty oraz zmiany parametrów finansowych rynku pieniężnego i kapitałowego w kraju (lub krajów zrzeszonych w Unii Europejskiej), którego waluta jest podstawą waloryzacji (§ 10 ust. 2).

Dowód: aneks – k. 81-86.

W dacie zawarcia powyższej umowy i powyższego aneksu w pozwanym banku obowiązywał Regulamin udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych – w ramach (...) hipotecznych o następującej treści: W ramach (...) występują dwie różne oferty: a. w złotych, b. w walutach (pkt I.2). Bank udziela kredytów i pożyczek złotych

waloryzowanych kursem następujących walut obcych: USD/EUR/CHF lub innych walut obcych wskazanych przez (...) według tabeli kursowej Banku (§ 1 ust. 2). Kredyt waloryzowany udzielany jest w złotych polskich, przy jednoczesnym przeliczeniu na wybraną przez Kredytobiorcę walutę obcą (§ 1 ust. 4). Kredyty są oprocentowane wg zmiennej stopy procentowej (§ 9 ust. 1). Wysokość każdej raty odsetkowej lub kapitało-odsetkowej kredytu waloryzowanego kursem przyjętej waluty określana jest w tej walucie, natomiast jej spłata dokonywana jest w złotych po uprzednim jej przeliczeniu wg kursu sprzedaży danej waluty, określonym w tabeli kursowej Banku na dzień spłaty (§ 24 ust. 2). Wysokość rat odsetkowych i kapitałowo-odsetkowych kredytu waloryzowanego wyrażona w złotych, ulega comiesięcznej modyfikacji w zależności od kursu sprzedaży waluty, według tabeli kursowej Banku na dzień spłaty (§ 24 ust. 3).

Dowód: regulamin – k. 192-197 .

W dniu 16.05.2009 r. strony zawarły aneks do umowy kredytu, zgodnie z którym oprocentowanie kredytu zostało zmienione na sumę stawki LIBOR 3M CHF i stałej marży banku wynoszącej 2,30%.

Dowód: aneks – k. 199-201.

W dniu 5.12.2012 r. strony zawarły aneks do umowy kredytu, pozwalający na spłatę rat kredytu bezpośrednio w CHF.

Dowód: aneks – k. 197-198.

Kredyt został uruchomiony kwotą łącznie 351.000 zł. Strona powodowa w okresie od dnia 28.12.2004 r. do dnia 5.08.2014 r. uiściła wobec pozwanego łącznie kwoty 143.465,84 zł i 131.014,36 CHF tytułem spłaty rat kredytu.

Dowód: zaświadczenie – k. 89-95.

Powodowie zaciągnęli kredyt w celu uzyskania środków na zakup działki i budowę domu przeznaczonych na zaspokojenie swoich potrzeb mieszkaniowych. Nieruchomość ta nie była wynajmowana ani wykorzystywana do prowadzenia działalności gospodarczej. W 2020 r. powód na około miesiąc zarejestrował pod adresem nieruchomości działalność gospodarczą z zakresu działalności biegłego rewidenta, której nie prowadził w domu. Powodom nie udzielono informacji o tym, w jaki sposób będzie się zmieniało oprocentowanie kredytu. Powodowie nie negocjowali postanowień umowy kredytu i aneksu dotyczących zmian oprocentowania, powiązania z kursem waluty obcej i sposobu przeliczeń kursowych. Przed zawarciem aneksu do umowy przedstawiciel banku nie powiedział powodom, w jaki sposób jest tworzona tabela kursowa banku, jak jest ustalana wysokość spreadu obciążającego kredytobiorców, w jaki dokładnie sposób ryzyko kursowe związane z kredytem przekłada się na wysokość rat i zadłużenia kredytobiorców, nie przedstawił historycznego wykresu kursu CHF/PLN, nie przedstawił symulacji obrazującej wpływ zmian kursu CHF/PLN na wysokość rat kredytu i zadłużenie wyliczane w PLN, nie wyjaśnił jak będzie się zmieniało oprocentowanie umowy kredytu. W czasie zawierania aneksu nr 1 do umowy kredytu powodowie nie mieli dochodów ani oszczędności w CHF. Powód miał wtedy wykształcenie wyższe ekonomiczne. Powodowie są małżonkami, od 2023 r. posiadają rozdzielność majątkową, nie dokonali podziału majątku wspólnego w zakresie dotyczącym umowy kredytu i związanych w nim wierzytelności. Powodowie zorientowali się, że zawarta przez nich umowa zawiera niedozwolone postanowienia umowne w 2020 r., a od dnia wniesienia pozwu znają, rozumieją i akceptują skutki stwierdzenia nieważności umowy i aneksu nr do umowy oraz nie zgadzają się na utrzymanie w mocy zawartych w umowie niedozwolonych postanowień umownych.

Dowód: przesłuchanie powodów – k. 311-312.

Podstawę ustaleń faktycznych stanowiły wymienione dokumenty, których treść ani autentyczność nie była kwestionowana przez strony, oraz zeznania strony powodowej, które były spójne, logiczne, konsekwentne i pobawione sprzeczności oraz znajdowały potwierdzenie w pozostałych dowodach. Powyższe dowody były wystarczające dla oceny stanowisk i żądań stron, a pozostałe dowody nie miały istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy.

Dowód z opinii biegłego został pominięty, ponieważ rozpoznanie sprawy nie wymagało wiadomości specjalnych (art. 278 § 1 k.p.c.).

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo jest zasadne.

Status konsumenta i przedsiębiorcy.

Dowody przeprowadzone w sprawie nie budzą wątpliwości co do tego, że umowa kredytu wiąże się z działalnością gospodarczą pozwanego, a zarazem brak jest takiego związku w przypadku kredytobiorcy, a zatem należy go uznać za konsumenta (art. 22¹ k.c.).

Oceny tej nie neguje fakt zarejestrowania działalności gospodarczej pod adresem nieruchomości sfinansowanej za środki pochodzące z kredytu, ponieważ rejestracja ta miała charakter wyłącznie ewidencyjny, gdyż w nieruchomości tej nigdy faktycznie nie była prowadzona działalność gospodarcza. Ponadto sama rejestracja miała miejsce kilka lat po zawarciu umowy kredytu. Tymczasem chwilą decydującą o uznaniu określonej osoby fizycznej jako konsumenta, jest chwila dokonywania czynności prawnej.¹

Indywidualne uzgodnienia.

Ciężar dowodu, że postanowienia umowy wprowadzające powiązanie kredytu z kursem CHF i określające sposób przeliczeń kursowych zostały indywidualnie uzgodnione, spoczywał na banku (art. 385¹ § 4 k.c.), który temu ciężarowi nie sprostął - nie można bowiem uznać „wyboru waluty” kredytu przez konsumenta za negocjacje, skoro sprowadza się to jedynie do zatwierdzenia jednej z kilku możliwości oferowanych przez bank, zaś sam sposób przeliczania kursów walut był ustalany jednostronnie przez bank. Brak jest również jakiegokolwiek dowodu na okoliczność, że strony indywidualnie uzgodniły postanowienia dotyczące zmiany oprocentowania zawarte w umowie kredytu albo aneksie do tej umowy.

Umowa kredytu z dnia 7.02.2005 r.

W pierwszej kolejności Sąd Okręgowy uznał za stosowne przytoczenie in extenso orzecznictwa krajowego i unijnego w przedmiocie tzw. klauzul zmiennego oprocentowania.

Wyrokiem z dnia 9 kwietnia 2010 r. Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów uznał za niedozwolone postanowienie umowne o treści „Wysokość ustalonego oprocentowania może ulec zmianie w przypadku zmiany o co najmniej 0,25 punktu procentowego jednego z niżej wymienionych czynników 1/ stawek WIBOR, 2/ stopy procentowej bonów skarbowych 52-tygodniowych, 3/ stopy redyskonta weksli NBP, 4/ stopy procentowej kredytu lombardowego NBP, 5/ wysokości stopy rezerw obowiązkowych”.⁽²⁾ Stanowisko tego Sądu podzielił Sąd Apelacyjny w Warszawie, który oddalił apelację pozwanego w tej sprawie banku, stwierdzając, że „Niejednoznaczności kwestionowanego postanowienia należy upatrywać w braku precyzyjnego określenia wpływu jaki zmiana parametrów finansowych rynku wywierać będzie na zmianę oprocentowania. W § 8 ust. 1 Bank określił czynniki, których zmiana powodować będzie zmianę pierwotnie wskazanej w umowie stopy oprocentowania kredytu, jednakże nie określił zakresu dokonywanej zmiany. O ile wyjściową do zmiany oprocentowania jest zmiana o co najmniej 0,25 punktu procentowego jednego z wymienionych czynników, o tyle brak jest ogranicznika, że oprocentowanie tylko w takim samym zakresie może ulec zmianie. W tej sytuacji można mówić o całkowitej swobodzie Banku przy ustalaniu skali tych zmian, skoro brak jest zastrzeżenia, że zmiana oprocentowania może być dokonana jedynie w zakresie wynikającym ze zmiany wymienionych w postanowieniu parametrów. Kwestionowane postanowienie odnosi się jedynie do zmiany o określoną wartość punktu procentowego wskazanych czynników nie wskazując jak to się przekłada na wysokość oprocentowania kredytu. Wymaga podkreślenia, iż dla dokonania właściwej oceny treści postanowień w ramach kontroli abstrakcyjnej wzorca konieczne jest przyjęcie takiej ich interpretacji, która jest najmniej

korzystna dla konsumenta. Słusznie zwrócił uwagę Sąd Okręgowy, iż ustalenie zmiennej stopy oprocentowania, mimo iż umożliwia przeniesienie części ryzyka kredytodawcy związanej ze zmianami gospodarczymi na konsumenta, winno być tak unormowane w umowie, by w chwili zawarcia umowy konsument mógł dokonać oceny celowości i opłacalności zaciągniętego kredytu i aby w toku spłacania kredytu zmiany jego oprocentowania nie miały charakteru oderwanego od czynników wpływających na nie. Brak precyzji w określeniu przesłanek zmiany wysokości oprocentowania stwarza pozwanemu możliwość dowolnego kształtowania wysokości stopy oprocentowania kredytu, co może przysparzać Bankowi nieuzasadnionych korzyści kosztem kredytobiorcy. Stanowi nadto wyraz nadużycia przez pozwanego przewagi kontraktowej prowadząc do nieusprawiedliwionej dysproporcji praw i obowiązków na niekorzyść konsumenta i tym samym rażąco naruszając jego interesy. W kwestionowanej klauzuli naruszona została zasada równorzędności stron, co stanowi o jej sprzeczności z dobrymi obyczajami.”⁽³⁾ Powyższą argumentację zaaprobował także Sąd Najwyższy, który odmówił przyjęcia do rozpoznania skargi kasacyjnej banku, wskazując, że „W rezultacie tego niejednoznacznego sformułowania nie jest wiadomo, czy nastąpi zmiana oprocentowania kredytu w razie nawet wystąpienia jednego, czy kilku czynników. Również nie można stwierdzić, jak trafnie już podniósł Sąd pierwszej instancji, o ile zmieni się oprocentowanie, skoro omawiana klauzula dotyczy jedynie wzrostu o określoną wartość punktu procentowego wskazanych czynników, nie zawierając informacji o sposobie wyliczenia nowego oprocentowania. Abuzywność tej klauzuli nie może budzić wątpliwości, skoro nie obliguje Banku do obniżki stopy oprocentowania kredytu w wypadku zmiany czynnika, bądź czynników na korzyść kredytobiorcy. (...) Wprawdzie samo zastrzeżenie przez bank zmiennej stopy procentowej kredytu nie stanowi niedozwolonej klauzuli wzorca umownego w rozumieniu art. 3851 KC, niemniej sposób określenia przez bank warunków zmiany procentowej kredytu podlega ocenie z punktu widzenia konsumenta i w tym zakresie banki powinny zachować szczególną staranność w odniesieniu do precyzyjnego, jednoznacznego i zrozumiałego dla kontrahenta określenia tych warunków (por. wytyczne Generalnego Inspektora Nadzoru Bankowego z dnia 30 listopada 2005 r.). Pomijając wielość i zmienność czynników (np. stawek WIBOR) należy zauważyć, że w zakwestionowanej klauzuli Bank w żaden sposób nie ograniczył możliwości dokonywania zwyczajów oprocentowania, jeżeli wystąpiła tylko zmiana o przynajmniej 0,25 punktu procentowego chociażby jednego z wymienionych składników. Zabrakło też ograniczenia co do wysokości wzrostu, konkretyzacji wymienionych czynników i określenia ich relacji.”⁽⁴⁾

W innym postępowaniu prowadzonym z trybie kontroli abstrakcyjnej Sąd Apelacyjny w Warszawie⁽⁵⁾ oraz Sąd Najwyższy⁽⁶⁾ zakwestionowały postanowienia wzorca umowy kredytu stosowanego przez (...) S.A. w W. przewidujące, że „Stopa procentowa kredytu może ulegać zmianom w okresie trwania umowy w przypadku zmiany co najmniej jednego z następujących parametrów finansowych rynku pieniężnego i kapitałowego: a) oprocentowania lokat międzybankowych (WIBID/WIBOR) b) rentowności bonów skarbowych, obligacji Skarbu Państwa c) zmiany stop procentowych NBP oraz w zakresie wynikającym ze zmian tych parametrów”. Uzasadniając powyższe rozstrzygnięcie, Sąd Najwyższy wyjaśnił, że „Klauzula zmiennego oprocentowania nie może mieć charakteru blankietowego, lecz powinna dokładnie wskazywać czynniki (okoliczności faktyczne) usprawiedliwiające zmianę oprocentowania oraz relację między zmianą tych czynników, a rozmiarem zmiany stopy oprocentowania kredytu, określając precyzyjnie wpływ zmiany wskazanych okoliczności na zmianę stopy procentowej, a więc kierunek, skalę, proporcję tych zmian. (...) Po pierwsze, zbyt ogólnikowo wskazano czynniki (parametry), od których zmiany może zależeć zmiana stopy procentowej kredytu. Trafnie wskazuje skarżący w skardze kasacyjnej, że istnieje co najmniej kilka wskaźników WIBID/WIBOR, a także kilka rodzajów stóp procentowych NBP (stopa referencyjna, lombardowa, depozytowa, redyskonta weksli), czego zakwestionowane postanowienie umowne nie uwzględnia. Po drugie nie sposób uznać za jednoznaczne w rozumieniu art. 385⁽¹⁾ § 1 k.c., sformułowania „w zakresie wynikającym ze zmiany tych parametrów” ponieważ nie wskazuje ono w sposób nie budzący wątpliwości w odbiorze przeciętnego konsumenta skali czy proporcji, w jakiej może nastąpić ewentualna zmiana stopy procentowej kredytu w stosunku do zmiany wskazanych w tym postanowieniu parametrów.” Z kolei Sąd Apelacyjny w Warszawie słusznie zauważył, że „Brak precyzyjnego ujęcia wysokości zmian, a jedynie zobowiązanie się dokonania zmian „w zakresie” kolejny raz daje pozwanemu możliwość do dokonywania tylko takich zmian oprocentowania, które nie będą wprost oddawać wysokości zmiany parametrów, a jedynie kierunek tych zmian. Obniżenie więc oprocentowania przez bank o 0,1 %, w sytuacji, gdy spadkowi ulegnie

jeden z parametrów finansowych o 1 % należało będzie uznać za mieszczące się „w zakresie zmian”, gdyż po pierwsze bank dokonał zmiany, a po drugie - zgodnie z kierunkiem zmiany parametru - obniżył oprocentowanie, a zmiana o 0,1 % z pewnością mieści się w zakresie zmiany parametru czyli 1 %. Z kolei przy wzrostach parametrów finansowych, pozwany - zgodnie ze swym interesem gospodarczym - zakres dokonanych zmian może wykorzystać w pełni, tj. przy wzroście parametru o 1 % podwyższenie oprocentowania kredytu również nastąpi o 1 %. Biorąc pod uwagę fakt, iż praktyka banku co do sposobu zmian oprocentowania, które odbywać się będą „w zakresie zmiany parametrów” w przedstawiony powyżej sposób, może się powtarzać, interes ekonomiczny kredytobiorcy może zostać poważnie naruszony. Co więcej brak precyzyjnego określenia terminu, w jakim pozwany zobowiązany jest dokonać zmian, może prowadzić do sytuacji, w której podwyżki oprocentowania dokonywane będą niezwłocznie, a obniżki po bardzo długim okresie, bądź w ogóle (bo zgodnie z brzmieniem postanowienia stopa procentowa kredytu jedynie „może”, a nie musi ulec zmianom). Mając na uwadze wielość parametrów finansowych mogących wpływać na zmianę oprocentowania i brak zdefiniowania zależności między nimi, jak również ich ewentualnych wag, nie sposób uznać, iż „warunki zmiany oprocentowania kredytu są możliwe do wyliczenia i sprawdzenia”.

W innej sprawie Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów uznał za niedozwolone postanowienie o treści „Zmiana oprocentowania pożyczki może nastąpić w przypadku zmiany: - wysokości stóp procentowych przez (...) (lit. b), - stawek WIBOR (lit.d), -wskaźnika wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych ogłaszanej przez Prezesa GUS (lit.e)”, uzasadniając to rozstrzygnięcie tym, że „zmiana wskaźnika wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych ogłaszanego przez prezesa GUS, daje praktycznie nieograniczone możliwości zmiany oprocentowania. Wskaźnik wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych (CPI) jest ogłaszany przez prezesa GUS nie rzadziej niż raz w miesiącu i prawie zawsze ulega zmianie. Co więcej postanowienie nie uzależnia kierunku zmiany stawek procentowych od kierunku zmiany CPI. W rezultacie pozwany miałby możliwość zmiany stopy procentowej pożyczki w każdym miesiącu i w dowolny sposób.”⁽⁷⁾

Szczególnie istotne znaczenie ma tutaj stanowisko Trybunału Sprawiedliwości, który stwierdził, że „w celu spełnienia wymogu przejrzystości warunku umownego ustalającego zmienną stopę procentową w ramach umowy o kredyt hipoteczny warunek ten powinien nie tylko być zrozumiały pod względem formalnym i gramatycznym, ale również umożliwiać, by właściwie poinformowany oraz dostatecznie uważny i rozsądny przeciętny konsument był w stanie zrozumieć konkretne działanie metody obliczania tej stopy procentowej i oszacować tym samym w oparciu o jednoznaczne i zrozumiałe kryteria potencjalnie istotne konsekwencje ekonomiczne takiego warunku dla swoich zobowiązań finansowych. Na elementy szczególnie istotne dla oceny, jakiej powinien dokonać sąd krajowy w tym względzie, składają się z jednej strony okoliczność, czy ze względu na publikację sposobu obliczania wspomnianej stopy procentowej główne elementy dotyczące obliczania tej stopy są łatwo dostępne dla każdej osoby zamierzającej zawrzeć umowę o kredyt hipoteczny, oraz z drugiej strony dostarczenie informacji na temat zmian w przeszłości tego wskaźnika, na podstawie którego obliczana jest ta stopa procentowa.”⁸

Odniesienie powyższych rozważań (podzielanych przez Sąd Okręgowy) do treści umowy kredytu z dnia 7.02.2005 r. prowadzi do wniosku, że klauzula zmiennego oprocentowania zawarta w § 11 ust. 2 tej umowy (określająca świadczenie główne) stanowi niedozwolone postanowienie umowne. Przede wszystkim, postanowienie to zostało w sposób niejednoznaczny. O ile bowiem parametry finansowe w postaci stopy procentowej i stopa rezerwy obowiązkowej są ustalane przez Radę Polityki Pieniężnej (art. 12 ust. 2 pkt 1 i 2 ustawy o Narodowym Banku Polskim), a wskaźnik inflacji (a właściwie wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych) jest ogłaszany przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego (art. 94 ust. 1 pkt 1 lit. a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych), a zatem są to wskaźniki posiadające ściśle określone wartości, to nie jest już tak w przypadku wskaźników wskazanych w § 11 ust. 2 pkt 1 i 2 umowy kredytu. Mianowicie umowa nie precyzuje, która zmiana stawek WIBID/WIBOR miała upoważniać zmian do zmiany oprocentowania, a w dacie zawarcia umowy każda ze stawek WIBID/WIBOR posiadała podtypy: ON, TN, SW, 2W, 1M, 3M, 6M, 9M, 1Y. Jest wprawdzie możliwe przyjęcie interpretacji, że chodziło o zmianę którejkolwiek z tych stawek, ale oznaczałoby to, że § 11 ust. 2 umowy kredytu pozwalał bankowi na zmianę oprocentowania w razie zmiany choćby jednej z 18 stawek (po 9 dla każdego z 2 wskaźników). W końcu brak jest możliwości precyzyjnego ustalenia wysokości wskaźnika (a w zasadzie 2 różnych składników), o których mowa w §

11 ust. 2 pkt 2 umowy kredytu. Również bowiem w tym wypadku nie zostało wskazane, o jaki rodzaj obligacji Skarbu Państwa i bonów skarbowych chodzi, a ponadto w jaki sposób ma być wyliczana rentowność tych instrumentów.

Tak daleko idąca niejednoznaczność powyższego postanowienia świadczy o tym, że kształtuje ono prawa i obowiązki sprzecznie z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Co więcej, wskazane postanowienie umowne oznacza w praktyce, że pozwany bank posiada pełną dowolność w zakresie określania wysokości oprocentowania kredytu i może je zmienić w każdej chwili i do dowolnej wysokości. Zgodnie z § 11 ust. 2 umowy kredytu bank był upoważniony do zmiany wysokości oprocentowania w razie zmiany wysokości przynajmniej jednego z licznych wskaźników, z których część zmienia się codziennie. Ponadto umowa nie precyzuje zakresu zmian oprocentowania, tym samym dając bankowi pełną swobodę w tym zakresie, co w praktyce oznacza, że przykładowo obniżenie wskaźnika WIBOR 3M o 0,1 p.p. uzasadniałoby podwyższenie oprocentowania o 1 p.p., bowiem bank nie był zmiany ani zakresem zmiany wskaźników, ani ich kierunkiem. W konsekwencji więc bank może określić wysokość świadczenia, które ma spełnić kredytobiorca. Tak daleko idące uprawnienie banku niewątpliwie mieści się w pojęciu ukształtowania praw i obowiązków sprzecznie z dobrymi obyczajami i w sposób oczywisty rażąco narusza interesy konsumenta.

W rezultacie klauzula zmiennego oprocentowania stanowi niedozwolone postanowienie umowne, które nie wiąże konsumenta. Jednocześnie, niedozwolonego charakteru nie posiada postanowienie umowy, przewidujące, że oprocentowanie kredytu jest zmienne. W umowie kredytu, której oprocentowanie jest zmienne, powinny być określone warunki zmiany oprocentowania, co wynika wprost z art. 69 ust. 2 pkt 5 ustawy Prawo bankowe. Skoro jednak klauzula zmiennego oprocentowania nie obowiązuje (wskutek uznania jej za abuzywną), to prowadzi to do sytuacji, w której oprocentowanie jest zmienne, ale warunki zmiany oprocentowania nie są określone. Tym samym umowa ta jest wewnętrznie sprzeczna, a jej treść zawiera nienaprawialną wadę konstrukcyjną. Określenie zmiany oprocentowania stanowi świadczenie główne umowy, a jednocześnie element przedmiotowo istotny tej umowy, bez którego umowa nie może funkcjonować. Przede wszystkim zaś brak określenia warunków zmiany oprocentowania kredytu jest wprost sprzeczny z art. 69 ust. 2 pkt 5 i art. 76 pkt 1 ustawy Prawo bankowe. Tym samym umowa jako sprzeczna z ustawą w całości jest nieważna z mocy art. 58 § 1 k.c. Tożsame stanowisko zostało wyrażone już wcześniej w orzecznictwie.⁹

Aneks z dnia 11.07.2006 r.

Klauzula ryzyka kursowego (§ 1 ust. 3 umowy) określa główne świadczenie aneksu do umowy kredytu, lecz nie został sformułowany w sposób jednoznaczny (art. 385¹ § 1 k.c.), ponieważ analiza treści aneksu i okoliczności jego zawarcia nie pozwala na stwierdzenie, że kredytobiorca został należycie poinformowany o konsekwencjach ryzyka kursowego związanego z aneksem. Informacja ta powinna jednoznacznie wskazywać na to, że ryzyko kursowe jest nieograniczone i obejmować realne przykłady obrazujące charakter tego ryzyka i jego potencjalne skutki, w tym w szczególności historyczny wykres kursu CHF/PLN za okres co najmniej kilkunastu lat i symulację wpływu wzrostu tego kursu o co najmniej kilkadziesiąt procent na wysokość rat kredytu i zadłużenia kredytobiorcy liczone w PLN. Tymczasem informacje udzielone przez pozwany bank tych wymogów nie spełniały. Wobec tego należało uznać, że klauzula ryzyka kursowego kształtuje prawa i obowiązki konsumenta sprzecznie z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (art. 385¹ § 1 k.c.), skoro pomimo nieuzyskania stosownych informacji konsument, który nie miał dochodów ani oszczędności w CHF, został obciążony nielimitowanym ryzykiem zmiany kursu tej waluty, przed którym nie był w stanie zabezpieczyć się w żaden sposób.

Umowa kredytu indeksowanego do waluty obcej nie może istnieć bez postanowienia przewidującego jej indeksację i wskazującego walutę tej indeksacji. A zatem nie ma w ogóle możliwości, aby „luka” powstała po tej klauzuli mogła zostać uzupełniona przepisem prawa krajowego. W rezultacie aneks do umowy kredytu po wyłączeniu z niej klauzuli ryzyka kursowego nie może dalej obowiązywać (w rozumieniu art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13/EWG), a zatem jest nieważny (art. 58 § 1 k.c.).

Do klauzul przeliczeniowych zawartych w § 7 ust. 1 zdaniu drugim załącznika do aneksu i § 11 ust. 4 załącznika do aneksu znajduje zastosowanie art. 479⁴³ k.p.c. (mający w niniejszym wypadku nadal zastosowanie na podstawie art. 9 ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz niektórych innych ustaw). Na podstawie prawomocnego wyroku Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone zostało wpisane stosowane przez pozwany bank postanowienia o tożsamej treści (pozycja nr 5743 i 7770). Zgodnie z art. 479⁴³ k.p.c., wyroki Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów mają skutek wobec osób trzecich od chwili wpisania uznanych za niedozwolone postanowień wzorca umowy do rejestru. Na powyższy skutek stosowania art. 479⁴³ k.p.c. wskazano w orzecznictwie¹⁰ i pozostaje on w zgodzie z celami art. 6 i 7 dyrektywy 93/13.¹¹ Niemniej jednak, indywidualna kontrola postanowienia umownego także prowadzi do wniosku, że stanowi ono niedozwolone postanowienie umowne art. 385¹ § 1 k.c.).

Klauzule przeliczeniowe (§ 2 ust. 4 aneksu, § 7 ust. 1 zdanie drugie załącznika do aneksu i § 11 ust. 4 załącznika do aneksu oraz § 24 ust. 2 i 3 regulaminu) nie zostały sformułowane w sposób jednoznaczny (art. 385¹ § 1 zd. 2 k.c.), tj. prostym i zrozumiałym językiem (art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13/EWG), ponieważ ich treść nie pozwala na stwierdzenie, w jaki sposób pozwany bank ustala kurs CHF dla celu wykonania umowy kredytu, a także kształtują one prawa i obowiązki konsumenta sprzecznie z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (art. 385¹ § 1 k.c.). W oparciu o te postanowienia kredytobiorca został obciążony koniecznością pokrywania kosztów spreadu, pomimo że koszty te nie odpowiadały żadnej usłudze świadczonej przez bank na rzecz klienta, a w umowie brak jest jednoznacznej informacji o tym, że konsument ponosi takie koszty, jaka jest ich wysokość i z czego one wynikają. Ponadto klauzule przeliczeniowe dawały pozwanemu bankowi całkowitą swobodę w sposobie kształtowania wysokości kursu waluty obcej, ponieważ postanowienia umowy w żaden sposób nie precyzowały, w oparciu o jakie zasady kurs waluty obcej miał być ustalany przez bank, a zatem bank mógł ustalić ten kurs na dowolnym poziomie. W rezultacie bank w oparciu o klauzule przeliczeniowe uzyskał rzeczywistą możliwość dowolnego kształtowania wysokości świadczeń kredytobiorcy, co jest w oczywisty sposób sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumenta.

Sąd dokonał oceny, czy postanowienia aneksu są niedozwolone (art. 385¹ § 1 k.c.), według stanu z chwili zawarcia aneksu.¹² Tym samym dla powyższej oceny nie miały żadnego znaczenia okoliczności takie jak sposób wykonywania umowy, wieloletnie wykonywanie umowy przez kredytobiorcę bez żadnych zastrzeżeń, faktyczny sposób ustalania wysokości kursów waluty obcej przez bank i ich relacja do innych kursów występujących na rynku, późniejsze zmiany regulaminu pozwanego banku, późniejsze zmiany stanu prawnego (w szczególności wejście w życie ustawy z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw) czy kwestia ewentualnego zawarcia przez strony aneksu do umowy kredytu upoważniającego kredytobiorcę do spłaty rat kredytu bezpośrednio w walucie obcej. Dla oceny abuzywności klauzul przeliczeniowych nie miało znaczenia, że wybór kredytu powiązanego z kursem waluty obcej pozwalał kredytobiorcy na skorzystanie z niższego oprocentowania.

Zgodnie z art. 385¹ § 1 k.c., niedozwolone postanowienia umowne nie wiążą konsumenta, zatem brak jest podstaw do modyfikacji tych postanowień lub uznania, że nie wiążą one konsumenta jedynie w pewnym zakresie ani uzupełnienia powstałej po tych postanowieniach „luki” jakkolwiek treścią, w tym w szczególności przepisami prawa krajowego. Odmienne zapatrywanie byłoby sprzeczne z brzmieniem oraz celem przepisów art. 385¹ § 1 k.c. i art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13/EWG.¹³ Przede wszystkim zaś uzupełnienie umowy przepisem prawa krajowego nie może mieć miejsca w sytuacji, w której usunięcie z umowy nieuczciwego warunku prowadzi do jej nieważności, która jest akceptowana przez konsumenta,¹⁴ zaś w niniejszej sprawie kredytobiorca nie zgodził się na obowiązywanie umowy z nieuczciwymi warunkami ani na uzupełnienie jej treści przepisem prawa krajowego, natomiast wyraził zgodę na stwierdzenie nieważności umowy, będąc świadomym wynikających z tego konsekwencji. Co więcej, przepisem krajowym służącym uzupełnieniu treści umowy nie mogłyby być art. 358 § 2 k.c. w brzmieniu obowiązującym od dnia 24.01.2009 r., ponieważ jest on przepisem prawa krajowego o charakterze ogólnym, który nie ma zastosowania konkretnie do umów

zawieranych pomiędzy przedsiębiorcą a konsumentem¹⁵, a ponadto ma on zastosowanie tylko „jeżeli przedmiotem zobowiązania jest suma pieniężna wyrażona w walucie obcej” (art. 358 § 1 k.c.), a zatem nie dotyczy on zobowiązań wynikających z umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej, w której świadczenia zostały oznaczone w walucie polskiej, natomiast w walucie obcej jest wyrażane tylko saldo zadłużenia.

Klauzule przeliczeniowe określają świadczenia główne w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c., ponieważ nie tylko samo powiązanie kredytu z walutą obcą, ale również sposób dokonywania przeliczeń kursowych koniecznych do realizacji takiej umowy określają samą istotę umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej. Uznanie tych klauzul za niedozwolone postanowienia umowne skutkuje nieważnością całego aneksu do umowy kredytu¹⁶ (art. 58 § 1 k.c.), ponieważ skoro określają one sposób wykonania umowy kredytu, to bez nich nie jest wiadomo, jak ta umowa ma być wykonywana, a zatem aneks po wyłączeniu z niego klauzul przeliczeniowych nie może dalej obowiązywać (w rozumieniu art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13/EWG).

Postanowienie aneksu dotyczące warunków zmiany oprocentowania (§ 10 ust. 2 pkt 2 załącznika do aneksu) zostało sformułowane w sposób tak dalece niejasny i nieprecyzyjny, że w rzeczywistości nie jest możliwe stwierdzenie, jakie konkretnie okoliczności mają uzasadniać zmianę wysokości oprocentowania kredytu. Postanowienie nie wyjaśnia również, jaki konkretnie wpływ ma mieć zmiana wskazanych w nim parametrów na skalę zmiany wysokości oprocentowania. Przede wszystkim zaś postanowienie aneksu oznacza w praktyce, że pozwany bank posiada pełną dowolność w zakresie określania wysokości oprocentowania kredytu i może je zmienić w każdej chwili i do dowolnej wysokości. W konsekwencji więc bank może określić wysokość świadczenia, które ma spełnić kredytobiorca. Tak daleko idące uprawnienie banku niewątpliwie mieści się w pojęciu ukształtowania praw i obowiązków sprzeczne z dobrymi obyczajami i w sposób oczywisty rażąco narusza interesy konsumenta.

W rezultacie klauzula zmiennego oprocentowania stanowi niedozwolone postanowienie umowne, które nie wiąże konsumenta. Jednocześnie, niedozwolonego charakteru nie posiada postanowienie umowy, przewidujące, że oprocentowanie kredytu jest zmienne. W umowie kredytu, której oprocentowanie jest zmienne, powinny być określone warunki zmiany oprocentowania, co wynika wprost z art. 69 ust. 2 pkt 5 ustawy Prawo bankowe. Skoro jednak klauzula zmiennego oprocentowania nie obowiązuje (wskutek uznania jej za abuzywną), to prowadzi to do sytuacji, w której oprocentowanie jest zmienne, ale warunki zmiany oprocentowania nie są określone. Tym samym umowa ta jest wewnętrznie sprzeczna, a jej treść zawiera nienaprawialną wadę konstrukcyjną. Określenie zmiany oprocentowania stanowi świadczenie główne umowy, a jednocześnie element przedmiotowo istotny tej umowy, bez którego umowa nie może funkcjonować. Przede wszystkim zaś brak określenia warunków zmiany oprocentowania kredytu jest wprost sprzeczny z art. 69 ust. 2 pkt 5 i art. 76 pkt 1 ustawy Prawo bankowe. Tym samym aneks jako sprzeczny z ustawą w całości jest nieważny z mocy art. 58 § 1 k.c. Tożsame stanowisko zostało wyrażone już wcześniej w orzecznictwie.¹⁷

Brak jest podstaw do uznania aneksu do umowy kredytu za bezwzględnie nieważny. Zawieranie umów kredytu powiązanych z walutą obcą (indeksowanych i denominowanych) jest i było dopuszczalne w świetle art. 353¹ k.c. i art. 69 ustawy Prawo bankowe w brzmieniu obowiązującym w dacie zawarcia umowy. Treść aneksu nie naruszała także zasady nominalizmu (art. 358 § 1 k.c. w brzmieniu obowiązującym do dnia 23.01.2009 r.), skoro kredytu udzielono w walucie polskiej, zaś CHF stanowił jedynie walutę indeksacji. Jak wyjaśniono wcześniej, postanowienia umowne obciążające kredytobiorcę nieograniczonym ryzykiem kursowym oraz dające bankowi całkowitą swobodę w kształtowaniu kursu waluty obcej stanowią niedozwolone postanowienia umowne (art. 385¹ § 1 k.c.), co wyłącza możliwość uznania ich za sprzeczne z zasadami współżycia społecznego (art. 58 § 2 k.c.) lub sprzeczne z naturą stosunku prawnego kredytu indeksowanego do waluty obcej (art. 353¹ k.c.).¹⁸

Interes prawny.

Kredyt został całkowicie spłacony, pozwany nie żąda od strony powodowej spełnienia jakichkolwiek dalszych świadczeń w wykonaniu tej umowy, a także wyraził zgodę na wykreślenie hipoteki zabezpieczającej roszczenia wynikające z tej umowy kredytu. Tym samym wszelkie stosunki prawne związane z nieważnością umowy kredytu sprowadzają się do zwrotu świadczeń nienależnych, co uzasadnia powództwo o zapłatę i zarazem czyni niezasadnym powództwo o ustalenie, które wobec tego zostało oddalone z uwagi na brak interesu prawnego (art. 189 k.p.c.). Ewentualne wystąpienie przez bank z powództwem o wynagrodzenie za korzystanie z kapitału będzie oznaczać, że zasadność tego rodzaju roszczenia będzie poddana ocenie Sądu w hipotetycznie przyszłym procesie. Niemniej jednak nie wydaje się prawdopodobne, aby bank rzeczywiście zmierzał do wystąpienia o zapłatę tego rodzaju roszczenia, mając na uwadze treść wyroku Trybunału Sprawiedliwości z dnia 15.06.2023 r. w sprawie C-520/21, z którego explicite wynika, że możliwość dochodzenia wynagrodzenia za korzystanie z kapitału byłaby sprzeczna z celami dyrektywy 93/13/EWG. Co więcej, pełnomocnik pozwanego na pytanie Przewodniczącego na rozprawie w dniu 26.10.2023 r. wprost wskazał, że pozwany obecnie nie dochodzi i nie będzie dochodzić od kredytobiorców należności z tytułu wynagrodzenia za korzystanie z kapitału (a jedynie roszczenia opartego na żądaniu waloryzacji sądowej, czyli innego roszczenia niż to, którego dotyczy żądanie powodów), a zatem w rzeczywistości pomiędzy stronami nie istnieje żaden spór co do tego, czy wskazane roszczenie przysługuje pozwanemu wobec powodów.

Świadczenie nienależne.

Nieważność umowy kredytu ex tunc oznacza, że wszystkie świadczenia spełnione na jej podstawie stanowią świadczenia nienależne (condictio sine causa) podlegające zwrotowi na podstawie art. 405 k.c. w zw. z art. 410 § 1 k.c. Natomiast fakt, że bankowi przysługuje wobec kredytobiorcy analogiczne roszczenie sam z siebie nie może uzasadniać oddalenia powództwa kredytobiorcy o zapłatę na podstawie art. 411 pkt 2 lub 4 k.c.¹⁹ Nie zachodzą także przesłanki do zastosowania art. 409 k.c. lub art. 5 k.c.

Strona powodowa uiściła wobec pozwanego łącznie kwotę 143.465,84 zł i 131.014,36 CHF tytułem spłaty rat kredytu. Tym samym dochodzone pozwem roszczenie o zapłatę części tej należności, czyli zwrot ostatnich rat kredytu w łącznej kwocie 89.445,43 CHF zasługiwało na uwzględnienie. Należy przy tym zauważyć, że roszczenie powodów jest zasadne wobec stwierdzenia, że umowa kredytu z dnia 7.02.2005 r. jest nieważna, niemniej jednak zasługiwałoby ono na uwzględnienie również w razie hipotetycznego przyjęcia, że umowa kredytu z dnia 7.02.2005 r. jest ważna, lecz nieważny jest tylko aneks z dnia 11.07.2006 r. Mianowicie nieważność jedynie aneksu z dnia 11.07.2006 r. oznaczałaby, że umowa kredytu z dnia 7.02.2005 r. nie została zmieniona wspomnianym aneksem, a zatem kredyt przez cały czas pozostawał kredytem złotowym, w żaden sposób nie powiązany z CHF. W rezultacie także aneksy z dni 5.12.2012 r. i 16.05.2009 r. nie wywołały żadnych skutków prawnych, bowiem wynikały one z wcześniejszego przewalutowania kredytu, a spłata kredytu w CHF i zastosowanie oprocentowania odnoszonego do stawki referencyjnej LIBOR 3M CHF było możliwe tylko w odniesieniu do kredytu powiązanego z CHF, a nie do kredytu złotowego. Tym samym brak byłoby podstaw do spłacania przez kredytobiorców jakichkolwiek rat kredytu w CHF, a zatem wszystkie raty w tej walucie powinny zostać powodom zwrócone (w niniejszej sprawie powodowie domagali się zwrotu tylko rat kredytu regulowanych w tej walucie). W końcu zaś nieważność aneksu z dnia 11.07.2006 r. oznaczała, że bank udzielił kredytu w kwocie 54.000 zł, a nie w kwocie 351.000 zł wynikającej z tego aneksu. Tym samym, mając na uwadze, że aż do dnia zawarcia aneksu z dnia 5.12.2012 r. powodowie spłacali raty kredytu wyłącznie w PLN, a suma ich spłat w tej dacie wyniosła 143.465,84 zł, to bez wątplenia oznacza, że kredyt w wysokości 54.000 zł zostałby przez powodów już całkowicie spłacony jeszcze zanim uiścili oni jakąkolwiek ratę w walucie CHF.

Sposób zasądzenia świadczenia.

Powodowie zawarli umowę o ustanowieniu rozdzielności majątkowej, a zatem wierzytelność w stosunku do pozwanego przysługiwała każdemu z nich po połowie. Wobec tego żądanie o zasądzenie należności do majątku wspólnego zostało oddalone.

Przedawnienie.

Roszczenie o zwrot świadczenia nienależnego przedawnia po upływie wynikającego z art. 118 k.c. terminu 6 lat na koniec roku kalendarzowego (10 lat co do roszczenia o zwrot świadczeń spełnionych przed dniem 9.07.2018 r., zgodnie z art. 5 ust. 3 ustawy z dnia 13 kwietnia 2018 r. o zmianie ustawy - kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw). Termin przedawnienia roszczenia konsumenta o zwrot świadczeń spełnionych na podstawie umowy kredytu, która jest nieważna bądź zawiera niedozwolone postanowienia umowne rozpoczyna bieg z dniem, w którym konsument dowiedział się (lub przy zachowaniu należytej staranności powinien był się dowiedzieć) o tym, że umowa jest nieważna lub że zawiera niedozwolone postanowienia umowne.²⁰, a z przeprowadzonych dowodów wynika, że miało to miejsce najwcześniej w 2020 r. Wobec tego w tym roku rozpoczął się bieg terminu przedawnienia (art. 120 § 1 k.c.) roszczenia kredytobiorcy o zapłatę, który nie upłynął jeszcze w dniu złożenia pozwu, kiedy to doszło do przerwania biegu tego terminu (art. 123 § 1 pkt 1 k.c.). Tym samym roszczenie strony powodowej nie jest przedawnione.

Odsetki.

Roszczenie o zwrot świadczenia nienależnego stanowi roszczenie bezterminowe, a zatem staje się wymagalne po wezwaniu do zapłaty (art. 455 k.c.). Wezwanie to nastąpiło z chwilą doręczenia pozwanemu odpisu pisma procesowego pełnomocnika strony powodowej z dnia 9.08.2023 r., który zawierał precyzyjnie sformułowane żądanie, a w treści uzasadnienia wyraźnie powołano się na nieważność umowy wynikającą z zawarcia w niej niedozwolonych postanowień umownych. Treść żądania nie pozostawiała zatem jakichkolwiek wątpliwości co do tego, że kredytobiorca nie zgadza się na utrzymanie w mocy niedozwolonych postanowień umownych, jest świadomy wszystkich konsekwencji związanych z nieważnością umowy i akceptuje je. Także w toku przesłuchania strona powodowa potwierdziła, że już w dacie wniesienia powyższego pisma pozwu znała, rozumiała i akceptowała wszystkie skutki nieważności tej umowy. Odpis powyższego pisma procesowego został doręczony pozwanemu w dniu 6.09.2023 r., co oznacza, że pozwany powinien był spełnić świadczenie dochodzone pozwem w terminie 14 dni od tej daty, a zatem popadł w opóźnienie z dniem 21.09.2023 r. i od tej daty na podstawie art. 481 § 1 i 2 k.c. zostały od niego zasądzone odsetki ustawowe za opóźnienie.

Koszty procesu.

Wartość przedmiotu sprawy wynosiła 766.045 zł. Powództwo zostało uwzględnione co do kwoty 89.445,43 CHF (powództwo o zapłatę o wartości przedmiotu sporu wynoszącej 415.044 zł), natomiast zostało oddalone co do żądania ustalenia (o wartości przedmiotu sporu wynoszącej 351.000 zł). Oznacza to, że strona powodowa wygrała sprawę w 54%, a strona pozwana w 46%, co uzasadniało stosunkowe rozliczenie kosztów procesu (art.100 k.p.c.). Strona powodowa poniosła koszty procesu w łącznej kwocie 6.447 zł (1.000 zł tytułem równowartości opłaty od pozwu, 30 zł tytułem równowartości opłaty od rozszerzenia powództwa, 17 zł tytułem równowartości opłaty skarbowej od pełnomocnictwa, 5.400 zł tytułem kosztów zastępstwa prawnego w stawce wynikającej z § 2 pkt 6 w zw. z § 19 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych), z czego należne było 54% tej kwoty, czyli 3.481,38 zł. Strona pozwana poniosła koszty procesu w kwocie 5.434 zł (34 zł tytułem równowartości opłaty skarbowej od pełnomocnictwa, 5.400 zł tytułem kosztów zastępstwa prawnego w stawce wynikającej z § 2 pkt 6 w zw. z § 19 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych), z czego należne było 46% tej kwoty, czyli 2.499,64 zł. Po odliczeniu należnej stronie pozwanej kwoty 2.499,64 zł od kwoty 3.481,38 zł należnej stronie powodowej pozostała kwota 981,74 zł, którą należało zasądzić od strony pozwanej na rzecz strony powodowej.

1 vide wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 9.02.2012 r., V ACa 96/12,

2 por. wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 9 kwietnia 2010 r., XVII AmC 959/09, Legalis nr 1060210

3 por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 27 października 2010 r., VI ACa 775/10, Legalis nr 524522

4 por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 grudnia 2011 r., I CSK 310/11, Legalis nr 453500

5 por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 10 lutego 2012 r., VI ACa 1460/11, Legalis nr 440217

6 por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 listopada 2011 r. I CSK 46/11, Legalis nr 464174

7 por. wyrok Sądu Okręgowego - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 23 maja 2013 r., XVII AmC 761/13, Legalis nr 1060345

8 por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 3 marca 2020 r., C-125/18, pkt 56

9 por. wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 29.10.2019 r., V Ca 403/19,

10 por.:

- uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20.11.2015 r., III CZP 17/15,

- wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7.07.2021 r. I CSKP 222/21,

- wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20.05.2022 r., II CSKP 796/22,

11 por.:

- pkt 44 wyroku Trybunału Sprawiedliwości z dnia 26.04.2012 r., C-472/10, (...)

- pkt 47 wyroku Trybunału Sprawiedliwości z dnia 21.12.2016 r., C-119/15, Biuro (...)

12 por. uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20.06.2018 r., III CZP 29/17,

13 por.:

- wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 3.10.2019 r., C-290/18, D.,

- wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 29.04.2021 r., C-19/20, Bank (...),

14 por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 8.09.2022 r., C-80/21 – C-82/21, (...), pkt 78,

15 por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 8.09.2022 r., C-80/21 - C-82/21, (...), pkt 76,

16 por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11.12.2019 r., V CSK 382/18,

17 por. wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 29.10.2019 r., V Ca 403/19,

18 por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 28.04.2022 r., III CZP 40/22,

19 por.:

- uchwała Sądu Najwyższego z dnia 16.02.2021 r., III CZP 11/20,

- uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z mocą zasady prawnej z dnia 7.05.2021 r., III CZP 6/21,

20 por.:

- wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 9.07.2020 r., (...) i (...), C-698/18 i C-699/18,

- wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 16.07.2020 r., (...) i (...), C-224/19 i C-259/19,

- wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 22.04.2021 r., (...), C-485/19,

- wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 10.06.2021 r., (...), C-776/19 - C-782/19,
- wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 8.09.2022 r., (...), C-80/21 – C-82/21,
- uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z mocą zasady prawnej z dnia 7.05.2021 r., III CZP 6/21,
- uchwała Sądu Najwyższego z dnia 13.01.2022 r., III CZP 61/22